

суспільства, що може знижувати вірогідність виникнення в неї почуття провини і його наслідків.

Список використаної літератури

1. Ананова, І. В. (2017). Типологія переживання почуття провини. Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології", (37).. [українською мовою]
2. Савчин, М. (2008). Психологія відповідальної поведінки. Misto NV.. [українською мовою]

ДІАГНОСТИКА ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

УДК 159.9.07

Дацюк-Поліщук Юлія Олександрівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»
КВНЗ «Вінницька академія безперервної освіти»,
асистент вчителя КЗ «Флоріанівська гімназія
Козятинської міської ради Вінницької області»*

Анотація. У статті аналізуються особливості пізнавальної сфери старших дошкільників із затримкою психічного розвитку. Зокрема, проведено діагностику рівнів розвитку пізнавальних інтересів та пізнавальної активності старших дошкільників із затримкою психічного розвитку.

Ключові слова: пізнавальна сфера, старші дошкільники, діагностика, пізнавальні інтереси, пізнавальна активність.

Актуальність дослідження. За останні роки як соматичне, так і психічне здоров'я дітей значно погіршилося. Особливе занепокоєння викликає значне збільшення кількості дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР), яка проявляється уже у дошкільному віці. Згідно зі статистичними даними МОЗ затримка психічного розвитку становить

майже половину всіх психічних захворювань дітей та підлітків. Крім того, ця категорія становить більшість дітей з особливими освітніми потребами, які перебувають на інклюзивному навчанні. Тому, проблема когнітивного розвитку дітей старшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку в умовах очної, дистанційної, змішаної, інклюзивної форм навчання має актуальність.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.

Психічний стан дітей із затримкою психічного розвитку, вже більше трьох десятиліть, поглиблено вивчаються фахівцями різних галузей знань: науковцями-психологами, педагогами медиками. Вивченням цієї проблеми займалися Т. Л. Власова, Т. В. Єгорова, Т. Д. Ілляшенко, Т. В. Сак, Н. М. Стадненко та ін.

Мета наукової публікації полягає у розкритті особливостей та закономірностей розвитку дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Завдання статті: охарактеризувати особливості старших дошкільників із ЗПР та проаналізувати результати діагностики пізнавальної сфери дітей старшого дошкільного віку із ЗПР.

Методи та методики дослідження: емпіричні (психологічний експеримент з метою визначення рівнів сформованості пізнавальних процесів та формувальний з метою корекції пізнавальної сфери дітей з ЗПР); методи обробки результатів (якісний та кількісний аналізи результатів дослідження, методи математичної та статистичної обробки матеріалу дослідження).

Виклад основного матеріалу дослідження. Дошкільний вік – важливий період онтогенезу людини, що займає період з 3 до 6 років та умовно закінчується із вступом дитини до школи (Жук, Ілляшенко, Каменщук, Обухівська, Якимчук, 2021).

Затримка психічного розвитку характеризується вповільненням темпу розвитку, що в дошкільному віці проявляється у недовіданні об'ємі

знань, обмеженість світогляду, незрілість мисленнєвих процесів, низька інтелектуальна цілеспрямованість, переважають ігрові інтереси та відбувається швидке перенасичення в інтелектуальній діяльності. Але це не означає, що це стійке та незворотне недорозвинення, ЗПР піддається корекції» (Каменщук, 2006, 2012).

Саме раннє виявлення будь-яких порушень у загальному психічному розвитку, вчасне залучення дітей до корекційно-розвивальної роботи дають можливість запобігти вторинним порушенням соціального характеру (Обухівська, Ілляшенко, 2019).

Емпіричне вивчення пізнавальної сфери у дітей старшого дошкільного віку із ЗПР було проведене у КЗ «Флоріанівська гімназія Козятинської міської ради Вінницької області» с. Флоріанівка, де було виявлено показники рівня розвитку пізнавальної сфери дошкільників.

Для діагностики ми використали такі методи, як спостереження за проявами пізнавального інтересу дітей дошкільного віку та експериментальні ігрові завдання на визначення розвитку пізнавальних інтересів та пізнавальної активності дошкільників із ЗПР.

Спостереження за проявами пізнавального інтересу дітей дошкільного віку включає визначення особливостей прояву пізнавального інтересу у дітей та ступеня сформованості – діти ставили багато запитань, проявляли зацікавленість, відволікалися, обирали гру частіше, ніж цікаву розумову діяльність, на контакт з дорослими йшли спочатку не охоче, пізніше налагоджувався контакт.

Для цього проводилося спостереження за кожною дитиною встановленої моделі в різних ситуаціях і видах діяльності. Проведено заняття з розпізнавання природи творчості та пізнавальної спрямованості. Спостереження проводились під час пізнавально-ігрової діяльності та під час прогулянок. Ці види діяльності дозволяли реєструвати наявність (відсутність) та інтенсивність пізнавального інтересу досліджуваних,

свідчать: увага, особлива зацікавленість, емоційне ставлення – подив, стурбованість, сміх тощо.

Експериментальні ігрові завдання були спрямовані на визначення розвитку пізнавальних інтересів та пізнавальної активності дошкільників із ЗПР. Мета ігрових завдань: оцінити рівень розвиненості пізнавальних інтересів та пізнавальної активності дітей.

Проаналізувавши отримані у процесі всіх етапів діагностики результати розвитку пізнавальних інтересів в дошкільників із ЗПР, нам вдалося зробити висновки щодо рівнів розвитку кожного з обраних нами критеріїв.

Діти, рівень знань яких ми оцінили як середній, допускали іноді незначні помилки у виконанні завдань. В основному правильно виділяли форми предметів, але не завжди вміли називати характерні їх ознаки, відчували певні труднощі у порівнянні предметів і явищ; стосовно мовлення, то їх описи досить поширені і змістовні, але обсяг словника дещо менший.

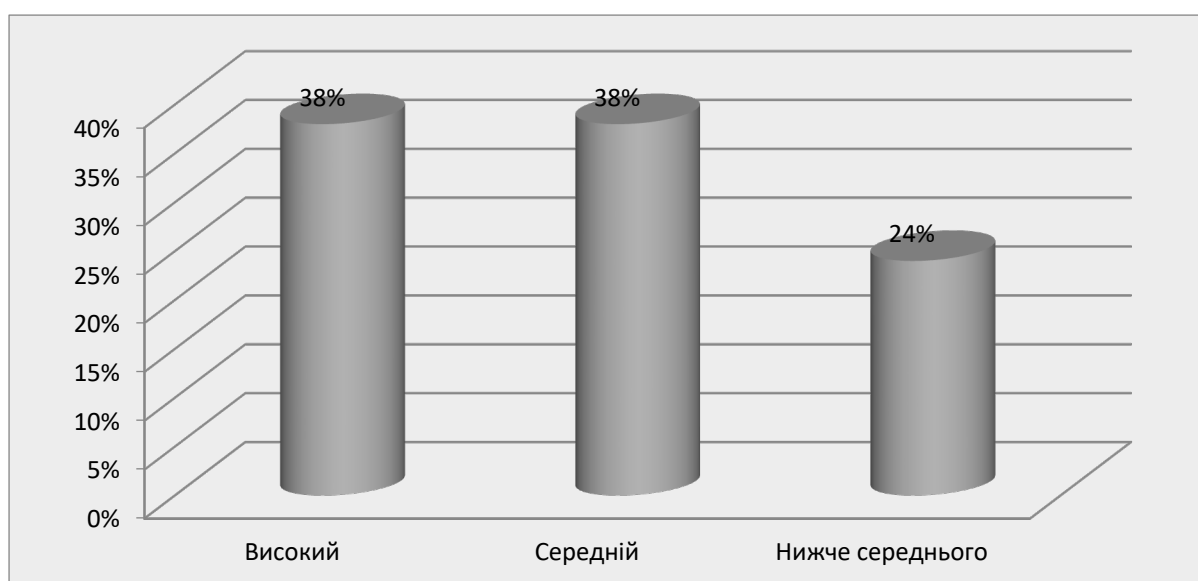
Діти, знання яких нижчі від середнього рівня, часто допускали помилки у завданнях, виявляли слабкий інтерес і емоційно не виражали свого ставлення до виховного процесу. Також, вони не вміли класифікувати предмети та явища; їх розповіді уривчасті, неповні, у активному словнику використовуються не всі частини мови.

Співвідношення дітей з різними рівнями розвитку пізнавальних інтересів демонструє табл. 1.1 та рис. 1.1.

Як видно з цієї діаграми, у дошкільників із ЗПР високий рівень розвитку пізнавальних інтересів мають 4 дітей (38%), середній – 4 дітей (38%), нижчий за середній – 2 дітей (24%). В групі є діти, що показали високий результат в усіх п'ятьох завданнях – ці діти добре знають особливості складання проєкту, аргументують свій вибір.

**Співвідношення дошкільників із ЗПР з різними рівнями розвитку
пізнавальних інтересів**

Рівні розвитку пізнавальних інтересів дошкільників із ЗПР	Високий	Середній	Низький
Відсоткове співвідношення дітей з різними рівнями розвитку пізнавальних інтересів	38%	38%	15%

**Рис 1.1. Співвідношення дошкільників із ЗПР з різними рівнями
розвитку пізнавальних інтересів**

Наступним завданням констатуючого експерименту стало визначення загального рівня пізнавальної активності дошкільників із ЗПР по кожному з обраних критеріїв: дотримання правил під час виконання завдань, вміння самостійно та послідовно виконувати завдання, якість виконання завдання.

Визначення загального рівня пізнавальної активності дошкільників із ЗПР подано у таблиці 1.2, де ми показали відсоткове співвідношення дітей з різними рівнями розвитку досліджуваних якостей.

Таблиця 2

Співвідношення дошкільників із ЗПР з різними рівнями пізнавальної активності на констатуючому етапі дослідження, у %

Рівні розвитку пізнавальної активності дошкільників із ЗПР	Високий	Середній	Низький
Відсоткове співвідношення дітей під час констатувального етапу	24%	57%	19%

Усе це наочно демонструє рис. 1.2.

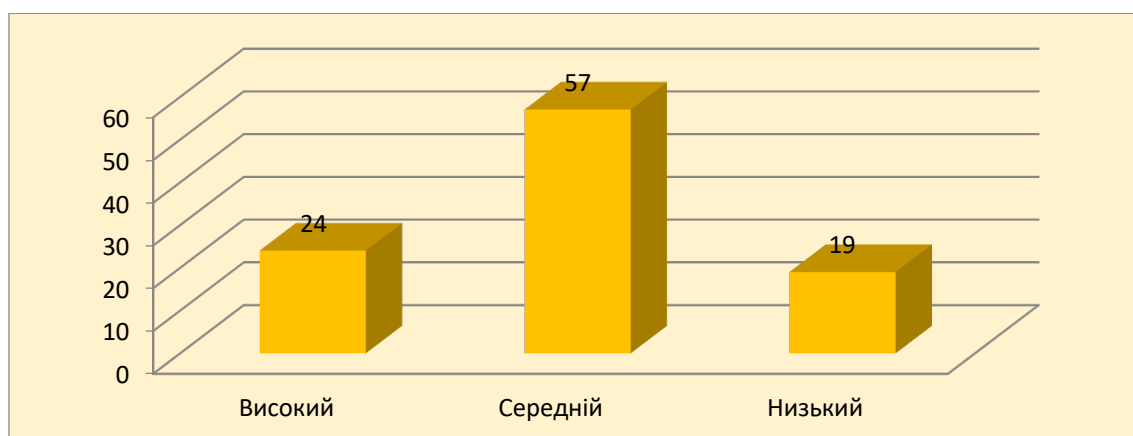

Рис. 1.2. Рівні розвитку пізнавальної активності дошкільників із ЗПР на констатуючому етапі експерименту

Із таблиці 2 добре видно, що пізнавальна активність дошкільників із ЗПР, 24% продемонстрували високий рівень розвитку пізнавальної активності, 57% відповідно виявили середній рівень сформованості усіх критеріїв пізнавальної активності, 19% показали низький рівень пізнавальної активності.

Висновки. Аналіз отриманих відомостей дозволяє зробити певні висновки. Зокрема, ми переконалися, що діти в загальному мають середній рівень розвитку пізнавальних інтересів, зокрема добре володіють знаннями про навколишній світ, виявляють зацікавленість всім навколо. Зокрема ми переконалися в процесі спостереження за виконанням завдань дітьми, що

у дітей з однаковим психолого-педагогічним висновком як ЗПР, спостерігається різний рівень пізнавального інтересу та пізнавальної активності.

Перспективи подальших досліджень. Полягають у необхідності розробки та реалізації серії корекційних занять зміст якої спрямований на розвиток пізнавальних інтересів та пізнавальної активності.

Список використаної літератури

1. Жук, Т.В., Ілляшенко, Т.Д., Каменщук, Т.Д., Обухівська, А.Г., Якимчук, Г.В. (2021).Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівської. [Ред.],Організація корекційно-розвиткової роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру : методичні рекомендації. Київ: Ніка-Центр.[українською мовою]

2. Жук, Т. В., Ілляшенко, Т. Д., Каменщук, Т. Д., Обухівська, А. Г., Якимчук, Г. В. (2020). Т. Д. Ілляшенко, А. Г. Обухівська [Ред.]. Психолого-педагогічні засади технологій супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі їх соціальної інтеграції : кол. Монографія. Київ : Ніка-Центр. [українською мовою]

3. Каменщук, Т.Д. (2009). До питання про труднощі формування зв'язного мовлення учнів молодших класів з порушеним інтелектом. Вісник Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Корекційна педагогіка і психологія. О.В.Гаврилова, В.І.Співак. [Ред.],[вип.ІІ].[с.83-86]. Кам'янець-Подільський: Аксіома. [українською мовою]

4. Каменщук, Т.Д. (2006, 2012).Д о питання розвитку поняття «знаково-символічної системи» Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. О.В.Гаврилова, В.І.Співак [Ред.]. [вип. ІХХ]. [с.104-113].У двох частина, частина 1. Серія соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський: Медобори. [українською мовою]

5. Каменщук, Т.Д. (2006, 2012).Особливості формування просторових уявлень як однієї із складової психічної діяльності дітей в нормі та з

порушеннями у розвитку//Актуальні питання колекційної освіти (педагогічної науки). Збірник наукових праць. В.М.Синьова, О.В.Гаврилова. [Ред.]. [Випуск III]. [с.332-344]. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори. [українською мовою]

6. Синьов,В.М.[2007].Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. [Частина I]. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова,.

7. Обухівська, А. Г., Ілляшенко, Т. Д. (2019). Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру : метод. посіб. [Ред.]. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. [українською мовою]

ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ У ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ВІЙНИ

УДК 159.9

Дементьєва Інна Григорівна,
студентка спеціальності 053 «Психологія»
КВНЗ «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті розглянуто проблему виникнення психосоматичних розладів у вимушено переміщених осіб під час війни в Україні. Визначено основні джерела виникнення цих порушень та напрямки їх подолання.

Ключові слова: психосоматичний розлад, психічна напруга, стрес, переміщені особи, стратегія поведінки.

Актуальність дослідження. За останнє десятиріччя Україна вже вдруге стикається із збройною агресією на своїй території. Війна торкається всіх аспектів життя: скорочення економіки, руйнування інфраструктури, масова еміграція, втрата потенціалу до розвитку, падіння рівня життя, підвищення рівня злочинності. Але найбільш значущим аспектом є підвищення ризику як для фізичного так і для психічного та